

постановку в реченні чи тексті розділових знаків, зокрема, нормативних варіантних та індивідуально-авторських, умотивувати авторський задум шляхом аналізу вжитих знаків пунктуації. У перспективі плануємо докладніше описати зазначені принципи, представити різновиди їхньої реалізації в писемному мовленні різних функціональних стилів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абакумов С. И. Методика пунктуации / С. И. Абакумов // Русский язык и литература в средней школе. – 1934. – № 4. – С. 40–48.
2. Буслев Ф.И. Учебник русской грамматики / Ф. И. Буслев. – М., 1957. – 327 с.
3. Валгина Н. С. Синтаксис современного русского языка / Н. С. Валгина. – М., 1973. – 445 с.
4. Востоков А. Сокращенная русская грамматика / А. Востоков. – М., 1940. – 236 с.
5. Ган И. Знаки препинания / И. Ган. – Вильна, 1883. – 156 с.
6. Грот Я.К. Филологические разыскания. Ч. II. Спорные вопросы русского правописания от Петра Великого до ныне / Я. К. Грот. – СПб., 1899. – 249 с.
7. Гуйванюк Н. Новітні тенденції в українській пунктуації та проблеми авторської пунктуації / Н. Гуйванюк // Слово – речення – текст. – Чернівці, 2009. – С. 486–492.
8. Давыдов И. Опыт общесравнительной грамматики русского языка / И. Давыдов. – СПб., 1854. – 364 с.
9. Дудников А.В. Методика синтаксиса и пунктуации в восьмилетней школе / А. В. Дудников. – М., 1963. – 439 с.
10. Зелинский В. Указатель (систематический и алфавитный) при расстановке знаков препинания / В. Зелинский. – М., 1892. – 402 с.
11. Курганов Н. Письмовник, содержащий в себе науку российского языка со многими присовокуплениями разного учебного и полезно-забавного вещесловия / Н. Курганов. – СПб., 1809. – 198 с.
12. Ломоносов М.В. Российская грамматика // Полн. собр. соч. / В.М. Ломоносов. – М., 1952. – Т. VII. – 867 с.
13. Пешковский А.М. Школьная и научная грамматика / А.М. Пешковский. – М., 1918. – 193 с.
14. Третьяковский В. К. Разговор между чужестранным человеком и российским об орфографии старой и новой / В. К. Третьяковский. – СПб., 1748. – 109 с.
15. Филомафитский Е. О знаках препинания вообще и в особенности для российской словесности / Е. Филомафитский // Труды общества любителей российской словесности. – М., 1822. – Ч. 2. – С. 72–134.
16. Шапиро А. Б. О реформе русской пунктуации / А. Б. Шапиро // Русский язык в советской школе. – 1980. – № 4. – С. 119–124.

У статті проаналізовано основні принципи, на яких ґрунтувалася українська пунктуація від найдавніших часів до сьогодні; представлено авторський підхід до розв'язання проблеми визначення принципів уживання розділових знаків, обґрунтовано сутність виокремлених автором структурно-семантичного, семантико-структурного та функціонально-стилістичного принципів української пунктуації.

Ключові слова: *принципи пунктуації, структурно-семантичний принцип, семантико-структурний принцип, функціонально-стилістичний принцип.*

The article analyses the basic principles of Ukrainian punctuation, which have been used since ancient times till the present day. The author's new approach to solving the problem of stating the principles of using punctuation signs is presented. The essence of structural-semantic, semantic-structural and functional-stylistic principles of Ukrainian punctuation, defined by the author, is dwelt on.

Key words: *principles of punctuation, structural-semantic principle, semantic-structural principle, functional-stylistic principle.*

Тетяна Савчук
(Вінниця)

УДК 811.161.2'367.625

ДІЄСЛІВНІ СЛОВОНАЗВИ РОЗЧЛЕНОВАНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДЕНОТАТА (на матеріалі кіноповісті О. Довженка „Зачарована Десна”)

Слова є узагальненими номінаціями певних позамовних реалій. Для дієслів такими позамовними реаліями виступають процесуальні денотати, номінуючи які, мовці використовують відповідні назви. Так, уживаючи слово *працювати*, чітко виділяють такий процесуальний денотат із властивими йому ознаками: затрачати фізичну енергію, брати участь у створенні матеріальних і духовних цінностей [1, с. 1103].

В україністиці проблеми номінативної здатності дієслівної лексеми виражати відповідний процесуальний денотат певною мірою порушувалися в плані визначення автосемантичних / синсемантичних характеристик дієслів, їхнього потенціалу в продукуванні семантичних єдностей, впливу на утворення компонентів формально-синтаксичної структури речення (Д.Х. Баранник, К.Г. Городенська, А.П. Грищенко, Н.В. Гуйванюк, П.С. Дудик, Н.Л. Іваницька, Л.О. Кадомцева, М.У. Каранська, О.С. Мельничук, М.В. Мірченко, В.М. Русанівський, І.І. Слинко, С.О. Соколова, К.Ф. Шульжук та ін.).

Найрельєфніше номінативна здатність дієслів відтворювати процесуальні денотати (нерозчленовані / розчленовані) реалізується в площині дихотомії автосемантизму / синсемантизму повнозначних слів. Н.Л. Іваницька визначає автосемантизм / синсемантизм як одну з диференційних ознак повнозначних слів, що загалом засвідчує можливість / неможливість дієслівної словоформи називати той чи той денотат як фрагмент позамовної дійсності [6, с. 49].

На основі спільних денотативних ознак у складі дієслівної лексики виділяють такі групи слів, як дієслова руху, мовлення, звучання, сприймання, розумової та фізичної діяльності тощо. Денотати щодо їхніх мовних репрезентантів виявляють подвійну природу. З одного боку, вони виступають як елементи розчленованого реального світу речей, дій, ознак, з іншого боку, денотат співвідноситься з ситуаціями, для мовного відтворення яких кожна мова «вितворила» свої структури у вигляді словосполучень, речень [7, с. 11].

Номінація процесуального денотата може бути однослівною й багатослівною із ядерним словом, що концентрує сему діяльності. В усіх випадках багатослівна номінація обов'язково містить синсемантичне дієслово із його недостатніми можливостями власним фонемним складом називати відповідний розчленований денотат. Унаслідок цього утворюються різні семантичні єдності повнозначних слів: двокомпонентні – *складати іспити, захоплюватися живописом*; трикомпонентні – *присвятити віри матері, ставитися до гостей люб'язно*.

Особливої уваги заслуговують питання, пов'язані із дослідженням взаємозв'язку денотата й особливостей його відтворення засобами конкретної мови в ідіостилі письменників. Детальний аналіз механізму словесної номінації денотатів сприятиме поглибленому вивченню творчого методу та ідіостилю О. Довженка, уможливить цілісне бачення мовної картини світу письменника.

Мета статті – дослідити специфіку вживання дієслівних номінацій розчленованих процесуальних денотатів на матеріалі кіноповісті О. Довженка „Зачарована Десна”. **Об'єкт** дослідження – дієслівні словоназви розчленованих процесуальних денотатів. **Предмет** дослідження – дієслова на позначення розчленованих процесуальних денотатів у мові кіноповісті О. Довженка „Зачарована Десна”.

Дослідження номінативної здатності дієслівних словоназв певною мірою сприяє розкриттю своєрідності авторської манери письма, особливостей стилю письменника. У кіноповісті „Зачарована Десна” простежується розгалужений спектр дієслів сучасної української мови, якими номіновано розчленовані і нерозчленовані процесуальні денотати. У семантичних єдностях синсемантичні дієслова завершено реалізують процесуальні значення за допомогою підпорядкованих слів. Наявність лексичних одиниць у залежних позиціях сприяє утворенню формально-синтаксичного поширеного речення з обов'язковими компонентами прислівної залежності: *Благословенна будь, моя незаймана дівице Десно, що, згадуючи тебе вже много літ, я завжди добрішав, почував себе невичерпно багатим і щедрим* (с. 67)¹; *Я син свого часу і весь належу сучасникам своїм* (с. 66); *Ні дід, ні ми не розуміли прочитаного, і це завжди хвилювало нас, як дивна таємниця, що надавала прочитаному особливого, небуденного смислу* (с. 24). Відсутність таких залежних компонентів зумовлює незавершену структуру речення, втрачається зміст висловлювання

¹ Тут і далі цитуємо за виданням: Довженко О. Вибрані твори / О.Довженко. – К.: Дніпро, 1971. – 240 с.

взагалі, пор.: *Благословенна будь, моя незаймана дівчице Десно, що, **згадуючи** (кого?) ... вже багато літ, я завжди добрішав, **почував** (кого?)... (яким?)... ; Я син свого часу і весь **належу** (кому?) ... ; Ні дід, ні ми **не розуміли** (чого?)... , і це завжди **хвилювало** (кого?) ... , як дивна таємниця, що **надавала** (чому?) ... (чого?) ...* . Отже, синсемантичні дієслова, називаючи розчленовані процесуальні денотати, передбачають утворення, як мінімум, двокомпонентних, а то й багатоконпонентних за структурою семантичних єдностей повнозначних слів, функціонування яких забезпечує цілісність словесного найменування.

Спостереження над мовою кіноповісті „Зачарована Десна” уможливило висновок про домінування форм знахідного відмінка в ролі обов’язкових компонентів придієслівної залежності синсемантичних дієслів, які, у свою чергу, детермінують своє розгортання, процесуальну номінацію, зумовлюючи такі прислівні поширювачі. Форма знахідного відмінка як залежний компонент семантичної єдності є найбільш поширеною і властива синсемантичним дієсловам для найменування різних розчленованих процесуальних денотатів (фізичного й емоційного впливу на об’єкт, інтелектуальної діяльності, чуттєвого сприйняття тощо): *Одні тільки бажання **творити** добрі діла й zostались при мені на все життя* (с. 38); *Старі люди по дідовому кашлю **вгадували** навіть погоду* (с. 25); *Взагалі батько так **ненавидів** всякий недостаток* (с. 43); *Чумацький віз тихо рипить піді мною, а в синім небі Чумацький Шлях **показує** дорогу* (с. 51).

Семантичну неповноту перехідних синсемантичних дієслів у заперечних конструкціях компенсує іменник у родовому відмінку: *Недаром деякі жіночі тонкі душі **не витримували** їхніх концертів* (с. 38); *Його розумових здібностей **не вистачало** на сю складну і мудру професію* (с. 56), а також у випадках вказівки на частину від цілого: *Скільки він землі **виорав**, скільки хліба **накосив!*** (с. 39).

3-поміж розгалуженого діапазону лексико-семантичних груп синсемантичних дієслів, що обов’язково поєднуються з іменниковою словоформою в давальному відмінку, в кіноповісті „Зачарована Десна” найбільше представлено дієслова зі значенням сприяння / несприяння, що співвідносяться з предметом, до якого звернено почуття: *Він [дід] був здатний до такого шаленого накалу гніву, що йому міг би **позаздрити** найбільший у світі артист чи генерал* (с. 53); *Крім того, гармонії природи у великій мірі **сприяла** і Тихонова рушниця* (с. 58); *Як не проклинав він ворону, як не **загрожував** їй кулаками, а не минуло й півгодини, як ... почав накрapati дощ* (с. 56). Мовленнєва реалізація синсемантичних дієслів зі значенням надання руху об’єктові здійснюється поєднанням їх з іменниками в орудному відмінку: ***Орудував** він косою, як добрий маляр пензлем – легко і вправно* (с. 56); *Я одчайдушно **закрутив** головую...* (с. 66); *Я боявся **поворухнути** пальцем, щоб часом Мати Божя не побачила з неба, що я тут у малині* (с. 28).

Стилю О. Довженка властива контекстуальна трансформація префіксованих дієслів у префіксовані, що є одним із засобів увиразнення мови. При цьому відбувається перерозклад у системі обов’язкових придієслівних субпозицій. Так, дієслово *співати* залежно від реалізації відтінку значення може бути синсемантичним, зорієнтованим на позначення розчленованого процесуального денотата, як у реченні *Обвішані великими торбами, звівши більма, мовби посміхаючись у небо, вони **співають** своїх моторошних пісень* (с. 42), де дієслово *співають* сполучається з іменниковою словоформою у родовому відмінку і разом з нею формує семантичну єдність. Дієслово *співати* може бути автосемантичним, позначаючи розчленований процесуальний денотат: *Сам же батько, хоч і мав вигляд переодягненого у поганющу одягу артиста імператорських театрів, **співати** не вмів* (с. 43); *Пожили вони щось недовго, бо рано, казали, **співать** почали* (с. 38), оскільки спроможне власним фонемним складом виразити значення „видавати голосом музичні звуки” [1, с. 1366]. Проте у своєму префіксованому варіанті дієслово *виспівати* обов’язково формує семантичну єдність, вимагаючи залежного іменника в знахідному відмінку: *Вони справді **виспівали** всі свої пісні за маленький свій вік, ніби віщуючи коротку свою мить* (с. 38).

У межах обов’язкової сполучуваності існують різноманітні складні співвідношення префіксованої структури дієслова і прийменниково-відмінкової форми обов’язкового

компонента придієслівної залежності для найменування процесуальних денотатів. При цьому прийменник часто дублює префікс: *Погулявши коло бджіл і найвишись огіркових пуп'янків, натрапив я на моркву* (с. 26); *Вбігаю в ліс – гриби* (с. 52); *По дорозі косарі гомоніли про різне, злазили з воза перед калюжами й на гору...* (с. 51).

Яскравим зразком осмисленого, цілком умотивованого, ефективного із зображального і художнього погляду є використання письменником трикомпонентних семантичних єдностей, утворених синсемантичними дієсловами, у тканині художнього твору: *Він [батько] почував себе спасителем потоплюючих, героєм-мореплавателем, Васко да Гамою* (с. 46) – почувати кого? чим?; *Потім він [батько] називав нас орлятами, а вже мати – соловейками* (с. 39) – називати кого? як?; *Вона [мати] була гонориста, і їй дуже хотілось, аби хоч сліпі вважали її за багату* (с. 42) – вважати кого? яким?; *Батько ставився із зневагою до Холода* (с. 43) – ставитися до кого? як?; *З чим порівняти глибину батьківського горя? Хіба з темною ніччю* (с. 39) – порівняти що? з чим?; *Так багато дала ти мені подарунків на все життя* (с. 67) – дати що? кому?

Семантичні єдності досягають своєї найбільшої синтаксичної „злитості” (здатності утворювати один синтаксичний компонент аналітичної будови) в сполученнях, що мають інформативно недостатні дієслова в ролі головних. Специфіка інформативно недостатніх слів полягає в тому, що вони максимально ослаблені семантично, входять у сполучення слів, утворені сильними прислівними зв'язками, і є допоміжними елементами синтаксичних компонентів непростої (аналітичної) будови” [5, с. 5]. Інформативно недостатні дієслова мають певне змістове і стилістичне навантаження, забезпечуючи тим самим експресивність у змалюванні персонажів, подій, явищ, ситуацій тощо, і утворюють у тексті граматикалізовані семантичні єдності: *От тоді-то вперше в житті і вирішив я творити добрі діла* (с. 33); *Після косовиці починаєм гребти сіно гуртом* (с. 52); *Я хутко набираю повітря і перестаю дихати* (с. 58); *Чому я мушу зневажати все минуле?* (с. 66).

Довженковому стилю властиві легкі щодо побудови та сприймання читачем синтаксичні конструкції, що частково виявляється в однорідності обов'язкових залежних компонентів при синсемантичних дієсловах, які, з одного боку, збільшують смислову вагу самого дієслова і його значущість для речення, а з іншого – надають реченню ритмічності та легкості в сприйманні. У кіноповісті „Зачарована Десна” синсемантичні дієслова часто виступають структурними центрами нагромадження однорідних понять, які нанизуються одне на одного в лінійній послідовності: *Переїхати треба дві великі калюжі з гнилицями, що ніколи не висихали, два мости, потім знов одну гнилицю, потім два хутори з собаками і село Мале Усте по вузьких кручених вуличках...* (с. 51); *Вона [прабаба] проклінала все, що попадалось їй на очі, – свиней, курей, поросят, щоб не скугикали* (с. 27); *І я примовкав, а Тарас тоді, дідів батько, брав мене на руки і розказував про Десну, про трави, про таємничі озера – Дзюбине, Церковне, Тихе, про Сейм* (с. 36); *В один день затопило ліси, сінокоси, городи* (с. 44). Такі однорідні залежні компоненти семантичних єдностей служать засобом рельєфного відтворення думок.

Майстерне використання різних граматичних засобів для розкриття сутності зображуваних подій, людських переживань свідчить про велике знання мови та виважене ставлення автора до добору мовних ресурсів у змалюванні картин дійсності. Цікавим, на наш погляд, є різноаспектне вживання О. Довженком дієслова *любити*. Первинно це дієслово є синсемантичним, оскільки денотативно співвідноситься з дією, що передбачає спрямування на предмет, виражений іменником у знахідному відмінку: *Але більші за все на світі любив я музику* (с. 36). У поєднанні із заперечною часткою *не* дієслово *любити* утворює семантичну єдність, залежним компонентом у якій виступає відмінкова форма родового відмінка: *Дід і прадід були чумаками, а чумаки не любили заліза, бо воно, казали, притягує грім* (с. 51). Сполучаючись із інфінітивом, дієслово *любити* набуває максимальної синсемантичності і семантична єдність із цих компонентів при транспонуванні у формально-синтаксичну структуру речення граматикалізується, тобто утворює один член речення аналітичної будови: *Дід любив спати під дубом* (с. 54); *Цілитись Тихон любив довго* (с. 58), *Дід любив*

кашляти (с. 25). А в реченні *Любив засинати на возі і любив, коли віз спинявся коло хати в дворі і мене переносили, сонного, в хату* (с. 36) дієслово *любити*, будучи назвою розчленованого процесуального денотата, реалізує завершене значення в поєднанні з підрядним з'ясувальним реченням, що конкретизує дієслівну семантику.

Неповторність мовно-стилістичного малюнка О. Довженка створює контекстуальна трансформація синсемантичних дієслів у автосемантичні. При цьому контекстуально реалізований автосемантизм, що, здавалося б, порушує асоціативну „причетність” синсемантичного дієслова до слова-конкретизатора, сприймається читачем цілком нормально, усвідомлюється в межах самої дієслівної лексеми: *А голос у нього був такий добрий, і погляд очей, і величезні, мов коріння, волохаті руки були такі ніжні, що, напевно, нікому й ніколи не заподіяли зла на землі, не вкрали, не вбили, не одняли, не пролили крові* (с. 36) – хоч *не вкрати* когось, щось, *не вбити* когось, щось, *не одняти* когось, щось у когось; *Косив він чи сіяв, гукав на матір чи на діда, чи посміхався до дітей, чи бив коня, чи самого нещадно били поліцаї, – однаково* (с. 39) – хоч *косити* щось, *сіяти* щось.

Отже, дослідження номінативної здатності дієслівних словоназв позначати розчленовані процесуальні денотати на матеріалі кіноповісті „Зачарована Десна” переконує в неабиякій майстерності письменника користуватися різноструктурними утвореннями, засвідчує тонке відчуття засобів національної мови, увесь безмір внутрішнього світу Олександра Довженка, образно втілений на сторінках твору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с.
2. Вихованець І. Городенська К. Теоретична морфологія української мови : академічна граматики української мови / Іван Вихованець, Катерина Городенська. – К.: Пульсари, 2004. – 400 с.
3. Іваницька Н.Л. Абсолютивно-релятивна природа повнозначного слова і формально-граматичне членування речення / Н.Л. Іваницька // Наукові записки ВДПУ. Серія: Філологія. – Вип. 10. (відп. ред. Іваницька Н.Л.). – Вінниця, 2008. – С. 14–20.
4. Іваницька Н.Л. Вплив сполучуваності повнозначних слів на утворення компонентів синтаксичної структури речення / Н.Л. Іваницька // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 97–104.
5. Іваницька Н.Л. Двоскладне речення в українській мові / Н.Л. Іваницька. – К.: Вища школа, 1986. – 167 с.
6. Іваницька Н.Л. Повнозначне слово в його проекції на денотат / Н.Л. Іваницька // Українська мова. – 2006. – № 3. – С. 48–57.
7. Іваницька Н.Л. Повнозначне слово в його проекції на денотат : посібник для аспірантів, магістрантів, науковців-філологів / Н.Л. Іваницька. – Вінниця: ВДПУ, 2007. – 82 с.
8. Мірченко М.В. Синтаксичні категорії речення : дис. ... докт. філол. наук: 10.02.01. – Луцьк : Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2002. – 432 арк.
9. Савчук Т.В. Релятивні дієслова як структурно-семантичний клас дієслівної лексики / Т.В. Савчук // Українська мова. – 2003. – № 1(6). – С. 51–60.
10. Савчук Т.В. Релятивність семантики українського дієслова і структура речення / Т.В. Савчук // Матеріали за 5-а Міжнародна научна практична конференція, „Настоящи изследования”, – 2009. – Том 9. Филологични науки. Софія. „Бял ГРАД-БГ” ООД. – С. 48–50.
11. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови : підручник / К.Ф. Шульжук. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2004. – 406 с.

У статті проаналізовано специфіку дієслівних словоназв розчленованих процесуальних денотатів на матеріалі кіноповісті О. Довженка „Зачарована Десна”; висвітлено деякі питання особливостей авторського текстотворення, пов'язаних із синсемантичними властивостями дієслів.

Ключові слова: дієслова номінація, синсемантичне дієслово, розчленований процесуальний денотат.

The article deals with the analysis of specific character of verbal nomination of dissected processing denotatum used in the cinema short story “Zacharovana Desna” by O. Dovzhenko; points out some problems of author's peculiarities of textbuilding connected with synsemantical property of the verbs.

Key words: verbal nomination, synsemantical verb, dissected processing denotatum.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДРЯДНИХ ОЗНАЧАЛЬНИХ РЕЧЕНЬ І ВІДОКРЕМЛЕНИХ ДІЄПРИКМЕТНИКОВИХ ЗВОРОТІВ У ХУДОЖНЬОМУ Й НАУКОВОМУ СТИЛЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Кожен функціональний стиль – це відносно замкнена система, природу якої окреслює певна сукупність постійних ознак. У процесі розвитку і взаємодії стилів їхні характерні ознаки можуть трансформуватися. До історично змінних, але обов'язкових, у кожний конкретний момент наявних ознак належать: а) функціональне призначення і соціальна зумовленість стилю; б) зв'язок писемного й усного варіантів стилю; в) комплект специфічних для кожного стилю диференційних ознак.

Кожен писемний стиль пов'язаний зі своїм усним різновидом і з функціонально необмеженим усним побутовим (народно-розмовним) мовленням. Цей зв'язок неоднаково виявляється в різний час розвитку стилю, але залишається сталим. Саме через нього найбільше виявляються соціальні зрушення в суспільстві, різні форми вияву мовної політики. Стилістичні засоби мови, на відміну від одиниць інших мовних рівнів, постійно перебувають у безпосередній чи опосередкованій взаємозалежності з факторами суспільного розвитку.

Здебільшого період посиленого впливу розмовної мови на писемну охоплює одночасно всі стилі, після чого відбувається зворотна реакція – писемна мова замикається у форматі усталених раніше тенденцій слово- й формовжитку, норми писемно-літературної мови стають суворішими. Наприклад, посилена орієнтація української художньої прози 20-х років на усно-розмовне мовлення змінюється в 30-40-х роках тенденцією до зміцнення книжної традиції.

Проте які б зміни не відбувалися всередині стилю, йому завжди властивий набір диференційних мовних ознак, що й визначають його як окремий феномен. Так, не можна уявити мови художнього стилю без органічності, єдності цілого, без художніх тропів або без своєрідної ритмізації мовлення. Метою ж наукових праць є точний виклад відомостей, інформації про те або те явище навколишнього світу чи людського суспільства. Рисами наукового стилю є логічність викладу у визначенні понять, термінів та в аргументації доказів, що досягаються, зокрема, використанням упорядкованої системи синтаксичних конструкцій – відповідних типів речень із властивою їм внутрішньою організацією. Базовими для наукових текстів є складнопідрядні і складносурядні речення як граматичні форми організації висловлень. Як свідчать статистичні дослідження, частота сполучників підрядності, й особливо сурядності, у цих стилях є високою (але не вищою за частоту підрядних сполучників у поезії).

Дослідження підрядних означальних речень і відокремлених зворотів із атрибутивною семантикою об'єднало велику когорту мовознавців. Праці Булаховського Л. А., Баранника Д. Х., Богданова П. Д., Грищенко А. П., Гнатюк Г. М., Золотової Г. О., Іваницької Н. Л., Кадомцевої Л. О., Кононенка В. І., Слободинської Т. С., Чопика Я. М. та інших лінгвістів так чи так торкаються атрибутивних відношень та специфіки їхнього вираження на ґрунті російської або української мови. Проте не зовсім виразними постають критерії взаємодії аналізованих конструкцій в аспекті вираження означальних відношень, тому пропонується стаття є, без сумніву, актуальною.

Метою статті є дослідження функціональної взаємодії підрядних означальних конструкцій та відокремлених дієприкметникових зворотів у згаданих стилях.

Характерними для наукового стилю є речення, ускладнені різними зворотами – прикметниковими, дієприкметниковими, дієприслівниковими. Це призводить, із одного боку, до збільшення довжини речення і, з другого, до посилення ролі нефінітних форм дієслова в тексті. Це підтверджено статистичними дослідженнями: середня довжина речення в наукових текстах належить до найвищих й істотно відрізняється від художньо-